

Büyükanne Büyükbaba Okulu

Büyükannem Büyükbabam Sınıfı Geçti

Editör: Doç. Dr. Şengül MERTOL İLGAR

3. Baskı

Editör: Doç. Dr. Şengül MERTOL İLGAR

BÜYÜKANNE BÜYÜKBABA OKULU
Büyükanne Büyükbabam Sınıfı Geçti

ISBN 978-605-241-657-0
DOI 10.14527/9786052416570

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Nisan 2019, Ankara
3. Baskı: Aralık 2020, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler - Ankara
(0312 341 36 67)

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 25931

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

*Kıymetli annelerimiz ve babalarımız nezdinde büyükanne ve
büyükbabalarımıza...*

ÖN SÖZ

Yetişkin ve yaşlıların yaşamlarını anlamlı kılan unsurlardan biri çocukları ve torunlarıdır. Türk toplumunda bir toruna sahip olmak, torunla vakit geçirmek, bakımına yardımcı olmak aile büyükleri için çok önemlidir. Özellikle her iki ebeveynin de çalıştığı ailelerde çocuklar, ebeveynlerinin işte olduğu süreyi bir bakıcı ya da bir aile büyüğünün gözetiminde geçirmektedir. Bu açıdan bakıldığında, büyükanne ve büyükbabaların torunun bakımı ve eğitiminde çok önemli bir rolü vardır.

Torun sahibi olmak büyükanne ve büyükbaba için üçüncü çocuklaşmayı yaşamaya bir fırsattır. Bunlardan birincisi kendi gerçek çocuklukları, ikincisi kendi çocukları olduğunda yeniden çocuklaşmak ve üçüncüsü de torunlarıyla çocuklaşma fırsatını yakalamaktır. Aslında bu büyükanne büyükbaba için bir doyum kaynağı, yaşama tekrar bağlanma fırsatıdır.

İşte bu noktadan hareketle bu kitabı yazmaya karar verdik.

Bu kitabın yazılmasına temel olan düşünce, 6 yıl önce “anneleri, babaları, öğretmenleri eğitiyorsunuz o zaman biz büyükanneleri de eğitin” diyerek eğitim talep eden ve bu fikrin doğmasına vesile olan sevgi dolu güzel insan, büyükanne Macide Hancılar’ın talebi ve ısrarı ile oluştu. Bir sosyal toplum kuruluşu işbirliği ile eğitimlerimize başladık ve zaman zaman farklı yerlerde bu eğitim ve seminerleri sürdürdük.

Bu eğitimler daha sonra bir projeye dönüştü. Bir Milli Eğitim Bakanlığı projesi ile daha çok büyükanne büyükbabaya ulaşma fırsatı bulduk ve deneyimler kazandık. Bu arada biz de eğitildik, kendimize bir şeyler karttık. Büyükanne büyükbaba olmayı arzuladık...

Sonra emeğimizi ve projemizi kitaba çevirerek ulaşamadığımız büyükanne büyükbabalara ulaşmayı hedefledik. Çok farklı disiplinlerden yazarlar bu kitapta yer aldı. Bu da büyükanne-büyükbaba-torun- ebeveyn ilişkisini farklı bakış açılarından ele alarak kitaba zenginlik kattı ve hepimizin daha yüksek motivasyonla ve büyük bir heyecanla çalışmasına neden oldu.

Bu kitabın ortaya çıkmasında çok emek harcayan kitap bölüm yazarı arkadaşlarım; Nilüfer Alçalar, Lütfü İlgar, Nur Ütkür Güllühan, Ahmet Vahdi Türker, Gaye Çakırğil, Halime Cihan, Nesrin Eriş, Çiğdem Karakurt, Sacide Kafalı, Filiz Tepe, Müberra Öztürk, Pınar Tütüncü gerek projede gerek kitapta beni yalnız bırakmadılar. Emekleriniz için binlerce teşekkürler. İyi ki varsınız. İyi ki sizi tanımışım.

Kitabın amacına ulaşmasını sağlamak için yer verdiğimiz büyükanne büyükbabalardan torunlara sevgilerle ve torunlardan büyükanne büyükbabalara sevgilerle bölümünde duygu düşünce ve anılarıyla yer alan, kıymetli zamanlarını ayırarak katkı sağlayan büyükanne, büyükbaba ve torunlara sonsuz teşekkürler.

Bu kitabın temelleri olan “Evde Çocuk Bakımı Büyükanne-Büyükbaba Eğitimi AR-Ge Projesi” nin gerçekleşmesini sağlayan ve bana destek olan sevgili eşim Doç. Dr. Lütfü İlgar’a en içten teşekkürler.

Projenin başından kitabımın sonuna kadar hep yanımda olan, kitabın 2. Editörü gibi çalışan, bana yardım ve desteğini hiç esirgemeyen can dostum, Doç. Dr. Nur Ütkür Güllühan’a en içten sevgi ve teşekkürler.

Bugünlere gelmemizde emeği olan kıymetli hocalarıma sonsuz şükran ve teşekkürler.

Kitabın basımında emeği geçen Servet Sarıkaya ve Pegem Akademi Yayıncılık ailesine teşekkürler.

Beni büyüten, olgunlaştıran, eğiten canım öğrencilerime kucak dolusu sevgiler.

Ve teşekkürlerin en büyüğü, büyükanne büyükbabaların en güzelleri; canım annem Ferhunde Mertol’a ve hep özlemle andığım canım babam Hızır Nihat Mertol’a. Siz olmasaydınız bu kitap olmayacaktı.

Anneme ve babama ilk torun sevgisini tattıran ve kitabın redaksiyonunu yapan en kıymetlilerim Burak ve Mert. İyi ki varsınız.

Doç. Dr. Şengül MERTOL İLGAR

Aralık, 2020

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Doç. Dr. Şengül MERTOL İLGAR

- Bölüm: Büyükanne ve Büyükbaba Olmak: Bu Duyguyu Tatmak**
Doç. Dr. Lütfü İLGAR
Biruni Üniversitesi - Eğitim Fakültesi
- Bölüm: Büyükanne-Büyükbaba Olarak Hangi Tutum İçindeyim?**
Doç. Dr. Şengül MERTOL İLGAR
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Okul Öncesi Öğretmeni Müberra ÖZTÜRK
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
- Bölüm: Çocuğumla ve Torunumla Günlük Hayatta Empati Kurabiliyorum (muyum?)**
Doç. Dr. Nur ÜTKÜR GÜLLÜHAN
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
- Bölüm: Torunumla İletişimi Nasıl Geliştirebilirim?**
Doç. Dr. Nilüfer ALÇALAR
İstanbul Üniversitesi
- Bölüm: Torunlarımızla ve Çocuklarımızla Farklı Dili Konuşmak, Aynı Duyguyu Paylaşmak**
Uzman Aile Danışmanı Filiz TEPE
Özel Aile Tıp Merkezi
- Bölüm: Torun Yetiştirirken, Annesi ve Babasıyla Beraber Ortak Tutum Sergilemek**
Dr. Öğr. Üyesi, Psikolog Ahmet Vahdi TÜRKER
Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi
- Bölüm: Çocuklarımı Nasıl Yetiştirdim, Şimdi Torunlarımı Nasıl Yetiştiriyorum?**
Doç. Dr. Şengül MERTOL İLGAR
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Çocuk Gelişimci Pınar TÜTÜNCÜ
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

8. Bölüm: İmdat! Torunumda Davranış Problemi Var
Uzman Psikolog Gaye ÇOLAK ÇAKIRGİL
Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi

9. Bölüm: Torunlarımla Birlikteyken Hangi Etkinlikleri
Yapabilirim?
Uzman Okul Öncesi Öğretmeni Çiğdem KARAKURT
Millî Eğitim Bakanlığı

10. Bölüm: Torunum Ders Çalışırken Ona Nasıl Yardımcı
Olabilirim?
Uzman Sınıf Öğretmeni Halime CİHAN
Millî Eğitim Bakanlığı

11. Bölüm: Eyvah! Torunum Teknoloji Bağımlısı Oldu
Doç. Dr. Şengül MERTOL İLGAR
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

12. Bölüm: Torunumun Beslenmesinde Sorun mu Var?
Uzman Diyetisyen Nesrin ERİŞ
Optimum Yaşam Merkezi

13. Bölüm: Yaşayan Tarihimiz: Büyükbabalarımız ve
Büyükbabalarımız
Eğitimci-Yazar M. Sacide KAFALI

Büyükanne Büyükbabalardan Torunlara Sevgilerle...

Torunlardan Büyükanne Büyükbabalara Sevgilerle...

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	v
Bölümler ve Yazarları.....	vii

1. BÖLÜM

Büyükanne ve Büyükbaba Olmak: Bu Duyguyu Tatmak.....	1-16
--	------

2. BÖLÜM

Büyükanne-Büyükbaba Olarak Hangi Tutum İçindeyim?	17-26
---	-------

3. BÖLÜM

Çocuğumla ve Torunumla Günlük Hayatta Empati Kurabiliyorum (muyum?)	27-36
---	-------

4. BÖLÜM

Torunumla İletişimi Nasıl Geliştirebilirim?.....	37-52
--	-------

5. BÖLÜM

Torunlarımızla ve Çocuklarımızla Farklı Dili Konuşmak, Aynı Duyguyu Paylaşmak.....	53-66
--	-------

6. BÖLÜM

Torun Yetiştirirken, Annesi ve Babasıyla Beraber Ortak Tutum Sergilemek	67-74
---	-------

7. BÖLÜM

Çocuklarımı Nasıl Yetiştirdim, Şimdi Torunlarımı Nasıl Yetiştiriyorum?.....	75-82
---	-------

8. BÖLÜM

İmdat! Torunumda Davranış Problemi Var.....83-102

9. BÖLÜM

Torunlarımla Birlikteyken Hangi Etkinlikleri Yapabilirim? 103-114

10. BÖLÜM

Torunum Ders Çalışırken Ona Nasıl Yardımcı Olabilirim? 115-128

11. BÖLÜM

Eyvah! Torunum Teknoloji Bağımlısı Oldu 129-140

12. BÖLÜM

Torunumun Beslenmesinde Sorun mu Var?.....141-152

13. BÖLÜM

Yaşayan Tarihimiz: Büyükannelerimiz ve Büyükbabalarımız 153-164

Büyükanne ve Büyükbabalardan Torunlara Sevgilerle 165-186

Torunlardan Büyükannelere ve Büyükbabalara Sevgilerle 187-200

Yazarlar Hakkında 201

1. BÖLÜM

BÜYÜKANNE VE BÜYÜKBABA OLMAK: BU DUYGUYU TATMAK

Doç. Dr. Lütfü İLGAR*

Biruni Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Hayat aslında çeşitli rollerin oynandığı bir sahne ve yolculuktur. Dünyaya geliş, büyüme, eş seçip evlenme, çocuğunun olacağına haberinin alınması, çocuğun dünyaya gelişiyle anne ve baba olma gibi önemli bir sosyal statüye sahip olma, çocuğu büyütme; belki çocuğuyla büyümek. Çocuğunun büyümesi, eş seçip evlenmesi ve çocuğunun olacağına haberinin alınması ki bu büyükanne-büyükbaba olunacağına müjdesidir; torunun dünyaya gelişi ve belki de yaşlanmayı o zamana kadar kabul etmeme çabalarının, direncinin son bulması...Artık hem sizin kendinize bakışınız, hem de toplumun bakışı değişmiş, toplum size yeni bir sosyal statü vermiştir. Bu sosyal statü büyükanne ve/veya büyükbabalıktır. Emeklilik ve torun sahibi oluş genellikle bir arada (aynı zamanlarda) olur. Sosyal rol değişimi çalışma hayatını bitirip-bırakmayla emekli, torun sahibi olmayla da büyükanne-büyükbaba sosyal rolüne terfi ederler.

Büyükanne-büyükbabalar ailenin temel direkleridir. Her ne kadar aile yapımız çoğunlukla çekirdek aile olsa da, nüfusun önemli kısmı metropollerde yaşasa da büyükanne-büyükbabalık (çok şükür ki) hala yerini ve önemini kısmen de olsa devam ettirmektedir. Artık üç kuşağın bir arada olduğu geniş aile tipini görebilmek oldukça zordur. İster aynı evde ister farklı evde yaşasınlar büyükanne ve büyükbabalar ailenin en önemli sosyal destek sağlayıcıları olarak

---

* e-mail: lutfuilgar@hotmail.com

kendilerini işe yaraymış hissederler. Bu destek onlarda işe yararlılık duygusu yanında onların dinç kalmasına da yardımcı olur. Büyükanne-büyükbabalar için torunlar hayata bağlanmanın ve belki de genç kalmanın (yaşlanmamanın) önemli birer aracısındırlar. Onlar torunlarının büyümelerine tanıklık ederler. Torunlarının büyütülmesinde sorumlulukları evlatlarıinki kadar olmasa da oldukça fazladır. Büyükanneler ve büyükbabalar torunları ile iyi ilişkiler yoluyla anılar biriktirip onların anılarında ölümsüz olmayı isterler. Bu nedenle torun yetiştirirken sınır ve engel koyma konusunda oldukça rahat olurlar. Otorite ile baskı kurmaktan kaçınırlar ve daha ziyade torunlarıyla geçirdikleri zamanın tadını doyasıya çıkarmaya çalışırlar. Yaşları arasındaki fark çok fazla olsa da ilişkileri arkadaşçadır. Bu arkadaşça ilişki torunlar büyükanne-büyükbabalarının tadını doyasıyla çıkarmalarını sağlar.

Büyükanne-büyükbabalar yaşamın bilgeleridir. Çocuklar; öğretmenlerinden ve büyüklerinden 'ki bunlar arasında büyükanneleri ve büyükbabaları ilk sırada gelirler' çok şey öğrenirler. Torunlar, babalarının-annelerinin yaptıkları gibi en değerli tavsiyeleri onlardan alacağını bilir. Onlar da deneyimlerini, bilgilerini, görgülerini kendi çocuklarına aktardıklarında olduğu gibi torunlarına da aktarmaktan büyük mutluluk duyarlar. Onlar, ailenin yaşayan canlı tarihidir. Geçmişini temsil ettikleri gibi geleceğe de ışık tutan önemli birer meseldirler.

Büyükanne ve büyükbabalar torunlarının yaşamında önemli yeri olan kişiler olarak torunlarına verdikleri bilgiler ve değerler ile onların başarılı olma ve yaşamdan daha çok zevk alma konusunda yetkinlik kazandırırılar. Büyükanne-büyükbabalar ve torunları birbirlerinin maddi-manevi önemli destek kaynağı olarak fizyolojik, güven-güvenlik, ait olma ve sevgi vb. ihtiyaçlarını hiçbir karşılık beklemezsin karşılırlar. Bunlara artı olarak torunlar da varlıklarıyla büyükanne-büyükbabalarının yalnızlık duygusunu yaşamamalarını sağlarlar.

Büyükanne-büyükbabalar vazgeçilmez dost ve arkadaşdır. Hiç şüphesiz ki büyükanne ve büyükbabaya sahip bir torun için bu durum oldukça büyük bir şans ve zenginliktir. Torunlar onların yanlarında daha rahat olma ayrıcalığını yaşarlar. Anne-babasıyla konuşamadığını büyükanneleri ve büyükbabalarıyla oldukça rahat ve açık konuşmaktan çekinmezler. Onların tecrübelerine ve sırdaşlıklarına ayrı bir değer verir ve güven duyarlar. Onlardan onay almak ve beğendiklerini görmek torunlar için apayrı bir değerdedir. Onlar torunlarının hayatlarının bir parçası olmak isterler ve bu mümkün olduğunda bundan mutlu olurlar. Bu olmadığında ise mutsuzluk duygusu yaşarlar.

Büyükanne-büyükbaba ile torun arasındaki sevgi oldukça özel ve güçlüdür. Bu durum karşılıklı olarak ruh sağlıklarının korunmasına yardımcı olur. Torunları tarafından sevmek ve sevdiğini hissetmek büyükanne-büyükbabalar için, büyükanne-büyükbabalar tarafından sevmek ve sevildiğini hissetmek te torunları için oldukça önemlidir. Her ikisinde dünyalarını birbirleriyle paylaşmak ister ve bundan da zevk alırlar.

Büyükanne-büyükbabalar hayatın tanığı, öğretmeni ve öğrencileridir. Büyükanneler ve büyükbabalar hayatlarının büyük bir kısmını (zamanını-süresini) yaşamışlardır, torunların ise yaşamak için önlerinde daha uzun zaman vardır. Boş zamanı fazla olan Büyükanneler ve büyükbabalar torunlarıyla daha uzun süre birlikte olabilmeye imkanına sahiptir. Onların zamanlarını torunlarıyla geçirmeleri torunları açısından önemli bir mutluluk kaynağıdır. Bu zaman diliminde torunlarına çok şey öğretirken; teknolojiyi, yenilikleri, moda ve yönelimleri de torunlarından öğrenirler.

Büyükanne ve büyükbabalar kurtarıcı kahramanlardır. Anne-baba ayrıldığında, aile yalpalayıp sarsıldığında büyükanne-büyükbabalar devreye girerek kurtarıcı olurlar. Büyükanne ve büyükbabalar aynı zamanda torunlarının, anne-babalarıyla aralarındaki anlaşmazlıkların giderilmesi için, tarafsız olarak bilgece arabulucu-

luk (ombudsmanlık) yaparak yaşanan sorunların çözümünde yardımcı olurlar. Torunlar hayatın zorluklarıyla karşılaşp bocalayınca ve kaygı yaşama durumunda onların güvenli bir liman, olduğunun farkındadır.

Torunlar gözüyle büyükanne-büyükbabalar yitık, gizemli ve zengin bir hazinenin sahibidirler ki bu hazinenin içindekilerle torunların kökleriyle bağlantı kurabilecektir. Hazinenin nerede olduğunu, içindekilerin ne olduğunu ve ona nasıl sahip olunacağını sadece onlar bilirler. Maddi ve manevi değerli şeylerle dopdolu olan bu hazine torunlar yoluyla geleceğe aktarılmalıdır. Bu nedenle büyükanne-büyükbabalar gözüyle torun da bu hazinenin gelecekte sahibi olmaya aday olandır. Bu hazineye ulaşmanın tek yolu büyükanne-büyükbabaların yanında olarak onların ayak izlerini takip etmek, öğütlerini dinlemektir.

Büyükanne ve Büyükbabalar Evlat ve Torunları İçin Derler ki...

(**BB**: Büyükbaba olduğunu, **BA**: Büyükanne olduğunu, parantezin içerisindeki rakamların da kaç yaşında olduğunu gösterir.)

BA (86) Evlatlarım kalbim, torunlarım da ciğerim. Evlat dallı budaklı bir ağaç, torun da onun meyvesi. Evlat arı, torun da onun tatlı balı.

BB (64) Atalar evlat ceviz, torun ceviz içi gibidir demişler. Ben de evlat can, torun canandır diyorum.

BB (63) Evlat cevizin kabuğu, torun içidir. Evlattta sorumluluk var yetki yok, torunda yetki var, sorumluluk yok. Evlat maliyet, torun bulunan.

BB (60) Evlat; bugündür, yaşanan haldir, mevcut durumdur. Torun; istikbaldir, ideallerdir, hayallerdir.

BA (55) Evlat; güzel bir ziyafet, torun; üzerine içilen bol köpüklü kahve...Evlat; uzun güzel bir seyahat, torun; eve dönmekteki huzur...Evlat; emek isteyen gül bah-

çesi, torun; bir demet gonca gül...Evlat; dolu dolu yaşanan bir gün, torun; huzurla izlenen gün batımı... Evlat; yağmur, torun; gökkuşağı...Evlat; eşimle beni "Biz" yapan, torun; önce sensin mertebesi...Evlat; taşsız kraliçeyim, torun; tacım takıldı.

- BB (76) Evlat oğul balı, torun ballar balı.
- BB (80) Evlat bademdir, torun badem içi.
- BA (84) Evlat ceviz kabuğu, torun ceviz içi.
- BA (87) Evlat deniz suyu gibidir. Ne içilir ne de vazgeçilir. Evlat ceviz, torun ceviz içidir.
- BA (66) Evlat gül bahçesi, torun bahçedeki gonca.
- BA (65) Evlat canından bir parça, torun onun meyvesi. Ondan daha tatlı, daha çok sevdiğin.
- BB (66) Çocuğu sevmek sanattır. Torun ise en iyi sanatkardır bu duyguyu tattıran yaşatan.
- BA (76) Torun: Oğlanınki oğul balı, kızınki bahçe gülü.
- BA (78) Evlat bir fidan, torun o fidanın büyüyüp olgunlaştıktan sonra verdiği meyvedir. O yüzden o kadar tatlıdır. Emek verdiği fidanı büyütüp ağaç olmasını sağladıktan sonra verdiği hediye yani; torun çok tatlıdır.
- BB (70) Evlat gül, torun ise tomurcuk.
- BA (70) İki gülün tomurcuğudur torun.
- BA (48) Torun yavrumun yavrusu, ciğerimin ciğeri.
- BA (79) Evlat ve torun et ile tırnak gibidir.
- BA (45) Evlat, toprağa verilisini görmemeyi istediğim canımdan can. Torun: can olanı çok sevmişim, candan gelen daha başka çok özeldir.
- BA (70) Evlat o kadar kıymetli bir şey ki... Torun ise daha kıymetlidir.